

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 5, 2013 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 336.7

*О. О. Охріменко,
доктор економ. наук, доцент,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», м. Київ*

*Д. Д. Сільвестрова,
студентка, факультет менеджменту та маркетингу, кафедра міжнародної економіки,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», м. Київ*

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ У СИСТЕМІ СВІТОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

*О. О. Ohrimenko,
doctor of economic sciences, professor, deputy head of the department of educational and organizational work of the Faculty of Management and Marketing, chair of International economy, National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute", Kiev*

*D. D. Silvestrova,
Student, management and marketing department, chair of international economy, National technique university of Ukraine «Kyiv polytechnic institute»*

TRANSNATIONAL CORPORATIONS IN THE SYSTEM OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

В статті розглянуто основні причини виникнення транснаціональних корпорацій під впливом інтеграційних та глобалізаційних процесів світової економіки. Проведено аналіз діяльності найбільших транснаціональних корпорацій та встановлено фактори їх успіху. Визначено переваги та недоліки прямого іноземного інвестування ТНК, як основної форми розширення їх діяльності. Розглянуто динаміку галузевого та регіонального руху ПІІ транснаціональних корпорацій. Запропоновано заходи щодо залучення інвестицій ТНК в Україну.

In the paper was considered the main causes of transnational corporations under the influence of integration and globalization of the world economy. The analysis of the largest multinational corporations and established factors of their success. The advantages and disadvantages of foreign direct investment TNC as the main form of the expansion of their activities. We consider the dynamics of sectoral and regional traffic FDI multinationals. The measures to attract TNC investment in Ukraine.

Ключові слова: транснаціональні корпорації (ТНК), глобалізація, інтеграційні процеси, прями іноземні інвестиції (ПІІ).

Keywords: transnational corporations (TNCs), globalization, integration processes, foreign direct investment (FDI).

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Головною керуючою силою процесу прискореної глобалізації міжнародних економічних відносин світової економіки виступають транснаціональні корпорації (ТНК), які втілюють у собі всі форми міжнародного сучасного бізнесу. На сьогоднішній день, деякі провідні ТНК визначають напрями розвитку міжнародної економіки та вкладають значний внесок у зміцненні економічних господарських зв'язків у світових масштабах.

Найбільші транснаціональні корпорації світу займають керуючі позиції в стратегічних галузях міжнародного господарства, основною формою регулювання їх фінансових потоків виступають іноземні інвестиції. Враховуючи швидкі темпи глобалізації світової економіки, дослідження даного питання є актуальним на сьогоднішній день та має значний вплив на підвищення конкурентоспроможності національних економік світу, а зокрема України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням питання діяльності транснаціональних корпорацій у системі світових економічних відносин займався ряд вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів. В. В. Рокочено, О. В. Плотніковим, С. Хіршем, Т. Ангмоном був здійснений аналіз передумов, етапів формування і факторів розміщення транснаціональних компаній.

С. О. Якубовський, Ю. Г. Козак, В. Є. Новицький, О.І. Рогач, О.А. Швиданенко, В. Ю. Шевченко дослідили вплив прямих іноземних інвестицій ТНК на конкурентоспроможність країн та на галузі економіки, які вони опановують. Автором також були досліджені питання інвестиційної привабливості України, стан інвестиційного клімату та запропоновано ряд основних завдань, щодо його підвищення.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Основними завданнями статті є проведення теоретичного осмислення виникнення транснаціональних корпорацій, дослідження конкурентних переваг провідних компаній світу; проведення аналізу динаміки інвестиційного руху діяльності ТНК, визначення їх галузевого та регіонального розподілу, а також обґрунтування пропозицій, щодо підвищення обсягів залучення ПІІ ТНК в Україну.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

За офіційним визначенням Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), транснаціональна корпорація – це підприємство, що об'єднує юридичних осіб будь-яких організаційно-правових форм і видів діяльності в двох чи більше країнах і провадить єдину політику та загальну стратегію завдяки одному або декільком центрам прийняття рішень [1].

Транснаціональні корпорації – це фірми, материнські компанії яких розташовані в одній країні, а філії та дочірні підприємства в інших, з метою оптимізації всіх необхідних ресурсів для збільшення загального прибутку та підвищення впливу на економіку країн світу. Це глобальні компанії, діяльність яких постійно розширюється та інтерпретується, в залежності від змін кон'юнктури ринку, інтегруючи своє виробництво на світовий ринок.

До основних чинників, які вплинули на розвиток ТНК належать:

- 1) одержання доступу до дешевої робочої сили, дотримання екологічних стандартів;
- 2) використання з вигодою для себе змін, що проходять у світових торговельних відносинах;
- 3) наближення до іноземних ринків місткість яких постійно зростає;
- 4) запобігання захоплення конкурентами іноземних ринків та джерел сировини;
- 5) обхід національного антитрестового законодавства;
- 6) зменшення та нейтралізація циклічних коливань в економіці;
- 7) реалізація переваг інтегрованої системи, реалізація крупних проектів [6, с.128].

Розвиток міжнародних корпорацій набув поширення внаслідок структурних, динамічних змін у світовій економіці XIX ст. Однак деякі фірми, що мають ознаки ТНК, з'явилися набагато раніше. Зокрема, англійська «East India Company» утворилася ще в 1600 р., деякі інші великі фірми також існують не одне століття, але особливо інтенсивно концентрація капіталу у сфері виробництва, торгівлі та банківсько-кредитної діяльності, яка стимулювала утворення ТНК, відбувалася з другої третини XIX ст.

У той час в організації економічної діяльності відбувалися важливі перетворення, основний зміст яких полягав у тому, що:

1) у результаті промислової революції другої половини XIX ст., яка заклала підвалини масового та спеціалізованого виробництва, великі підприємства, комерційні структури здобули істотні переваги в господарській, конкурентній діяльності, що допомогло їм отримувати значно вищі прибутки;

2) особливо широко почав використовуватися принцип партнерства, який, базуючись на більш зручних та ефективних механізмах корпоративної відповідальності (порівняно з відповідальністю персональною), створював можливість для мобілізації коштів середніх і дрібних вкладників [2, с. 68].

На сьогоднішній день ядром світової економічної системи являються понад 500 ТНК. Всього у світі діють приблизно 60 тис. фінансово – промислових груп і ТНК, що мають біля 250 тис. філіалів за межами країн базування. Під їх керівництвом відбувається контроль 50 % світового промислового виробництва, проводяться понад 70 % операцій торгівлі у світі, з них 40 % – усередині ТНК (які відбуваються за трансфертними цінами, що формуються не під впливом ринку, а з урахування довгострокової політики материнської компанії), 80 % патентів і ліцензій на нову техніку, технології і ноу-хау.

Середньорічний обсяг продажу ТНК становить кілька сотень мільйонів доларів, понад 500 ТНК мають річний обсяг збуту понад 18 млрд. доларів, а найбільші – сотні мільярдів доларів США. Вони реалізують 80 % усієї виробленої продукції електроніки та хімії, 95% фармацевтики, 76 % продукції машинобудування. Під контролем ТНК перебуває 90 % світового ринку пшениці, кави, кукурудзи, лісоматеріалів, тютюну та залізної руди, 85 % — ринку міді і бокситів, 80 % — ринку чаю та олова, 75 % — сирової нафти, натурального каучуку та бананів [3, с. 10].

Найбільші вигоди від фінансово – господарської діяльності ТНК приносять їм країни базування. Доменами найбільших ТНК в основному є держави з сильними, стабільними економіками, такі як : Японія, Іспанія, Німеччина, США, Франція, Голландія та деякі інші країни ОЕСР. Проте, 2/3 частини обсягу виробництва розташовано у країнах розміщення філій. На територіях промислово розвинутих держав розміщено понад 80% материнських компаній і близько 33% філій іноземних доменів, у країнах, які розвиваються, відповідно 19,5 % і майже 50%, у постсоціалістичних – близько 0,5 % і 17%.

До складу найбільших світових ТНК по національній приналежності відносять компанії таких світових економічних центрів: США (515 компаній), Японія (210) та країни Європейського Союзу. В порівнянні з попередніми роками, у 2010 році покращили свої позиції Китай (113), Канада (62) та Індія (56). За рейтингами «FORTUNE GLOBAL 500» за 2011 рік , до 50 найкращих компаній за рівнем економічного зростання увійшли такі компанії: «Fannie Mae», «JBS», «Apple», «China National Building Material Group», «Sinopec Group».

До 10 найпрестижніших та найуспішніших ТНК світу визначають за такими показниками, як рівень доходів, розмір прибутків, рівень соціального захисту своїх робітників, ефективність корпоративного управління. Топ 10 компаній 2011 року наведені у таблиці 1 , за даними журналу «FORTUNE».

Таблиця 1.
Найбільші корпорації світу за розміром прибутку [8]

Місце в рейтингу	Компанії	Дохід млн. дол. США	Прибуток млн. дол. США	Кількість працівників
1	Wal-Mart Stores	421,849	16,389	2,100,000
2	Royal Dutch Shell	378,152	20,127	97,000
3	Exxon Mobil	354,674	30,460	103,700
4	BP	308,928	-3,719	79,700
5	Sinopec Group	273,422	7,629	640,535
6	China National Petroleum	240,192	14,367	1,674,541
7	State Grid	226,294	4,556	1,564,000
8	Toyota Motor	221,760	4,766	317,716
9	Japan Post Holdings	203,958	4,891	233,000
10	Chevron	196,337	19,024	62,196

До основних факторів, що вплинули на успіх даних компаній належать :

-ведення стабільної, ефективної економічної діяльності в кризових умовах;

-активна інтеграція та розширення своїх виробничих потужностей на територіях інших країн;

-збільшення масштабів діяльності, та використання новітніх технологій. Так даний фактор активно вплинув на компанію «Wal-Mart», яка займається роздрібною торгівлею. Компанія витратила 11 млрд. дол. США на розширення своїх площ на 48 млн. кв. фут. Дана компанія посідала в 1998 році 17 місце, в 2009 році – 3 місце, та в 2010 та 2011 роках посіла 1 місце в рейтингу GLOBAL 500. У мережі «Wal-Mart» нараховується більше ніж 120 тисяч найменувань товарів;

-максимально низьке встановлення цін, в порівнянні з конкурентами.

Запорукою успіху та джерелом ефективного функціонування провідних ТНК світу, насамперед є використання оптимальної стратегії економічного розвитку, з акцентом на інвестиційну діяльність в інновації. Також важливу роль відіграє вміння керівництва материнських компаній вдало адаптуватися до швидких змін кон'юнктури світового ринку, володіння достатніми фінансовими ресурсами, наявність економічної влади та використання новітніх технологій у виробництві.

Існують транснаціональні корпорації, які ведуть свою діяльність більше ніж у 100 країнах світу. Наприклад, фірма «International business machines», яка займається виробництвом електронно-обчислювальної техніки та оргтехнічного устаткування, має філії більше ніж у 80 країнах, компанія «Siemens» — у 52, концерну «General Motors» належить 209 заводів США, 12 — у Канаді і 32 — в інших країнах. При цьому обсяг виробництва закордонних філій ТНК перевищує обсяг експорту країн їх походження (майже в чотири рази для США і більше ніж удвічі для Великої Британії та Швейцарії) [4, с. 128].

В більшості ТНК досить висока частка зайнятих на підприємствах, розташованих за межами країн їхнього походження. До лідируючих компаній належать: «Nestle» (Швейцарія) — 96 %, «ІТТ» (США) — 72 %, «Unilever» (Велика Британія-Нідерланди) — 70 %, «Singer» (США) — 60 %.

Державні ТНК є важливим джерелом нових прямих іноземних інвестицій. Існує близько 650 державних ТНК з 8500 зарубіжних філій по всьому світу. У той час як вони становлять менше 1 % ТНК по всьому світу, їх зовнішні інвестиції становили 11 % від глобальних потоків ПІІ в 2010 році.

Фінансово – економічна криза 2007 року негативно вплинула як на цілі галузі, так і на окремі компанії. Це відобразилося на зменшенні прибутків, збільшенні масштабів вилучення інвестицій та звільнень, а також у змушеній реструктуризації. Проте, незважаючи на це, сотня найбільших ТНК світу як і раніше забезпечує значну частину сукупного міжнародного виробництва всіх ТНК. На ТНК припадає чверть світового ВВП у 2010 році – 25 % та 15,6 трлн. дол. США [7].

На ТНК у країнах з розвинутою економікою, що становлять майже 80 % ТНК в світі, припадає 70 % світових прямих іноземних інвестицій (ПІІ), що в кризовий період призвело до скорочення операцій вітчизняної економіки, в той час як переміщення або відкриття нових об'єктів за кордоном призводить до використання порівняльних переваг в тих місяцях.

У 2010 році спостерігається збільшення ПІІ транснаціональних корпорацій, у порівнянні з 2009 роком, який приблизно становив 1,24 трильйона доларів США, проте, даний приріст становить на 15 % нижче докризового середнього значення (Рис.1). На відміну від цього, показник зростання світового виробництва та торгівлі повернувся на докризовий рівень [9].

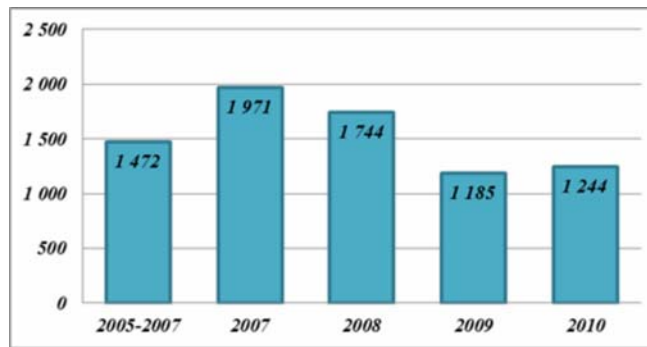

Рис. 1. Глобальний приплив ПІІ ТНК, в середньому за 2005-2007, і 2007 - 2010 роки, (млрд. дол. США) [8]

Експерти вважають, що у 2011 році обсяг глобальних ПІІ повернувся до значення за 2005 – 2007 роки, зі збільшенням до 1,4 – 1,6 трлн. дол. США та прогнозують, що у 2013 році даний показник досягне значення 2007 року. Проте, даний прогноз буде дійсним за винятком будь-яких непередбачених глобальних економічних потрясінь, які можуть виникнути з ряду факторів ризику.

У перший раз країни що розвиваються та з перехідною економікою разом становили більше половини світового припливу ПІІ. Крім того, обсяг міжрегіональних ПІІ ТНК між цими країнами стрімко зростає. З іншого боку, приплив прямих іноземних інвестицій в розвинених країнах продовжує скорочуватися.

Спостерігається продовження зниження потоків прямих іноземних інвестицій ТНК у найбільш розвинутих регіонах. Зменшився приплив інвестицій до Африки, в найменш розвинені країни, що мають вихід по морю до інших країн, країни що розвиваються і до малих острівних держав, що розвиваються.

Помітно збільшилися приплив прямих інвестицій ТНК в Південну, Східну і Південно-Східну Азію, випереджаючи інші регіони, що розвиваються. Приплив в регіон зріс приблизно на 24 % в 2010 році, досягнувши 300 млрд. дол. США., особливо в Південно-Східній та Східній Азії. Незважаючи на стійкий економічний підйом, зареєстрований в економіці Західного регіону Азії, відбулося зменшення припливу ПІІ на 58 млрд. дол. США. Відтік ПІІ від найбільших інвесторів із Західної Азії, також значно скоротився, у зв'язку з великомасштабними продажам активів і перенаправленням ПІІ на підтримку національних економік, що ослабили в результаті світової фінансової кризи.

Завдяки швидкому економічному зростанню, яке викликане надійним внутрішнім та зовнішнім попитом, ефективними макроекономічними показниками та оптимальними цінами на сировину та товари, відбувся приплив ПІІ в країни Латинської Америки і Карибського басейну у розмірі 159 млрд. дол. США.

Після негативних показників у 2009 році, зросли транскордонні злиття та поглинання до 29 млрд. дол. США в 2010 році. Майже всі країни - одержувачі спостерігали збільшення внутрішніх потоків ПІІ з Бразилією.

У країн з перехідною економікою Південно – Східної Європи та Співдружності Незалежних Держав (СНД) зареєстровано незначне зниження припливу ПІІ у 2010 році, приблизно на 5 % до 68 млрд. дол. США. Приплив ПІІ до Південно-Східної Європи продовжує різко падати, у зв'язку з неактивними інвестиційними процесами з країн ЄС, які являлися традиційним джерелом ПІІ в даному регіоні (Рис.2).

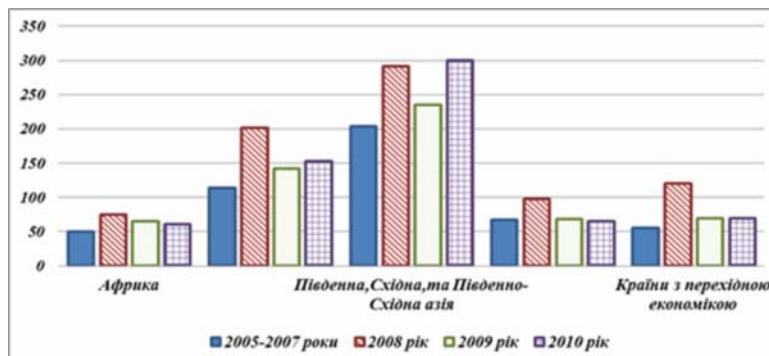

Рис. 2. Регіональний приплив ПІІ за 2005-2007 по 2010 роки, в млрд. дол. США [9]

Незважаючи на високі ціни на сировинні товари, швидкий економічний підйом і підвищення цін фондових на ринках, відбулося збільшення прямих іноземних інвестицій в країнах СНД, проте менше ніж на 1 %.

В 2010 році приплив ПІІ в розвинені країни скоротився менше ніж на 1 % до 602 млрд. дол. США. Найбільше зменшення потоків ПІІ відбулося в Європі. Тим не менш, в той час як Італія і Великобританія постраждали, прямі іноземні інвестиції в деяких інших великих країнах регіону знизилися незначно (наприклад, у Франції), або збільшилися (наприклад, у Німеччині).

Загальний рівень прямих іноземних інвестицій ТНК у 2010 році залишається незмінним, що пов'язано з великими відмінностями між секторами економіки. Вартість та частка ПІІ у первинний сектор і сектор послуг знизилася, натомість, збільшилися інвестиції у виробництво, повернувшись на докризовий рівень. Проте, інвестиції в первинний сектор економіки відновилися, а ПІІ в сектор послуг, як і раніше, становить менше 50 % (Рис. 3.).

В порівнянні з 2009 роком, вартість проектів ПІІ в обробній промисловості зросла на 23 % в 2010 році, досягнувши 554 млрд. дол. США. Так зросли доходи у транснаціональних компаній харчової галузі, що підтверджується такими даними: у 2010 році у компанії «Nestle», зареєстровано чистий прибуток у розмірі 34 млрд. дол. США, в той час як придбання компанії «Cadbury» (Великобританія) компанією «Kraft Foods» (США) за 19 млрд. дол. США було найбільшою угодою в 2010 році.

Відновлення текстильної галузі, було спричинено зростанням споживчих витрат, особливо в деяких країнах, що розвиваються. Виробництво одягу, є досить чутливим до зміни вартості на кінцевий продукт, це може спонукати міграцію населення в країни з дешевою робочою силою.

В первинному секторі економіки у 2010 році, не дивлячись на високий попит та ціни на сировину та енергоресурси, спостерігається зниження обсягів ПІІ ТНК. Інвестиційні угоди (у тому числі злиття та поглинання М&А) склали 254 млрд. дол. США в 2010 році, підвищившись до 22 %, в порівнянні з 14 % в докризовий період. Компанії, що займаються переробкою природних ресурсів з стійкими фінансовими позиціями, в основному з країн, що розвиваються і країн з перехідною економікою, зробили ряд великих придбань в первинному секторі. Наприклад, купівля бразильської компанії «Repsol» китайською компанією «Sinopet Group» за 7 млрд. дол. США та покупка блоку «Carabobo» (Республіка Венесуела) групою інвесторів з Індії за 4,8 млрд. дол. США. Розподіл проектів ПІІ, пов'язаних зі злиттями та поглинаннями за секторами економіки у 2009-2010 рр., зображений на Рис. 3.

Вартість проектів ПІІ в секторі послуг продовжують різко скорочуватися в 2010 році, в порівнянні з 2009 роком та докризовим періодом. Впала діяльність всіх основних сфер послуг (бізнес-послуги, фінанси, транспорт і зв'язок, комунальні послуги), хоча з різною швидкістю.

Все частіше ТНК співпрацюють з країнами, що розвиваються, та з країнами з перехідною економікою, за рахунок розширення масиву виробничої та інвестиційної моделі, у таких напрямках, як контрактне виробництво, сільське господарство, послуги аутсорсингу, франчайзингу та ліцензування. Ці відносно нові процеси, дають можливість країнам з перехідною економікою поглибити інтеграційні процеси, зміцнити потенціал своїх національних виробничих потужностей, а також покращити міжнародну конкурентоспроможність. Розкриття всього потенціалу від цих нових можливостей залежить від ефективної політики країн та будівництва відповідних інститутів урядами та міжнародними організаціями.

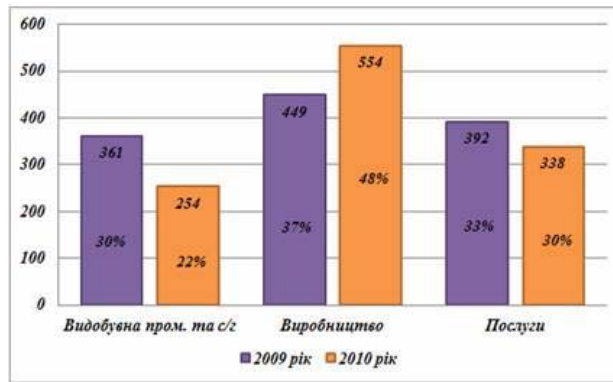

Рис. 3. Розподіл проектів ПП (транскордонні злиття та поглинання та інвестиції у нові проекти) за секторами у 2009-2010 рр. (млрд. дол. США та %) [8]

Зацікавленість до України з боку іноземних інвесторів, зумовлена тенденцією до підвищення потенціалу іноземних інвестицій. У даному аспекті держава повинна поставити перед собою певні завдання, такі, як забезпечити сприятливі умови для залучення і впровадження у вітчизняну економіку інвестиційних ресурсів, удосконаливши правову базу, створити ефективний механізм заохочення інвесторів та звести адміністративні не узгодження та перешкоди у їхній діяльності, завдяки підсиленню інвестиційного іміджу. Проте, сьогодні прямі іноземні інвестиції ТНК, в основному, спрямовують у невиноробничі галузі виробництва. Через дану позицію Україна не має можливостей для відмови від позики на світовому ринку, що, в свою чергу, зумовлює необхідність змін у сфері державного регулювання інвестиційних потоків.

За даними Всесвітнього банку, Україна, на жаль, не має сприятливих умов ведення бізнесу та придатного інвестиційного клімату. Серед 183 держав світу по показнику створення сприятливих умов ведення бізнесу Україна займає 145 позицію [8].

Розглядаючи обсяг залучених інвестицій в Україну у 2010 р., кошти іноземних інвесторів в основний капітал становили 4,2 %, при цьому, даний показник у країнах Центральної та Східної Європи склав 16,1 %. Розраховуючи даний обсяг на душу населення в Україні приходилося 187,2 дол. США ПП, у той же час у Чехії — 3,1 тис. дол., у Польщі — 1,8 тис. дол.

Згідно зі Стратегією економічного та соціального розвитку України на 2004–2015 рр. для забезпечення в період до 2015 р. прогнозованого зростання ВВП в 2,4 рази необхідне зростання капіталовкладень щонайменше в чотири рази. При цьому обсяг ПП повинен зрости до 35–40 млрд. дол. США, частка ПП в структурі інвестицій досягне 8–10% [10].

Від стабільності політичної, економічної, інвестиційної політики держави, залежить стан інвестиційного процесу. Для підвищення інвестиційного клімату та для стабілізації економічних процесів в Україні, необхідно прийняти ряд заходів, спрямованих на формування в загальних і специфічних умов розвитку цивілізованих ринкових відносин, пов'язаних із залучення іноземних інвестицій.

Серед заходів загального характеру в якості першочергових варто назвати:

- узгодження політичних поглядів на національному рівні між владними структурами, партіями, громадськими організаціями, соціальними групами;
- проведення радикальних заходів боротьби зі злочинністю, створення цивілізованого ринку без кримінальних угруповань;
- оптимізувати заходи по зменшенню рівня інфляції, за допомогою використання іноземного досвіду та практики;
- провести реформи по спрощенню податкового законодавства та створити за допомогою нього методи по стимулюванню виробництва;
- підвищити відсоткові ставки по депозитним внескам, для збільшення та мобілізації вільних коштів підприємств і населення;
- забезпечити іноземним та вітчизняним інвесторам, які вкладають інвестиції на довгостроковий період, надання податкових пільг для компенсування збитків від уповільненого обігу капіталу, в порівнянні з іншими напрямками їхньої діяльності.

Для створення сприятливого інвестиційного клімату, механізм регулювання іноземних інвестицій має включати такі елементи:

- створення для проведення інвестиційної діяльності економічних, правових, організаційних та інформаційних умов;
- забезпечення повного та об'єктивного інформування іноземних інвесторів про інвестиційну ситуацію в Україні.

ВИСНОВКИ

Транснаціональні корпорації проникають у всі галузі економіки, проте, діяльність більшості ТНК пов'язана з виробничим сектором економіки. Найбільші вигоди від фінансово – господарської діяльності ТНК приносять їм країни базування, доменами, яких є найбільш розвинені держави світу. Загальний обсяг реалізації 200 найбільших компаній становить 30 % світового валового внутрішнього продукту.

Для досягнення максимальних результатів, найбільшими ТНК були застосовані такі основні заходи: ведення стабільної економічної, відкритої та ефективної діяльності у кризовий період; інтеграція своїх виробничих потужностей; використання новітніх технологій; співпраця з конкурентами та клієнтами.

Основними позитивними рисами діяльності ТНК на територіях країн є: створення пропозицій та задоволення попиту населення на нові товари; підвищення зайнятості населення та створення нових робочих місць; збільшення надходжень до національних бюджетів країн; використання та розробка НДДКР у своїй діяльності. До основних негативних рис відносяться: монополізація влади та негативний вплив на національну економіку держави; приховування прибутків, обхід національного законодавства; створення негативної конкуренції для національних виробників, шляхом монопольного встановлення цін на продукцію; першочергове задоволення власних інтересів, не зважаючи на потреби держав.

За допомогою графічних методів, автором було проаналізовано динаміку світового припливу інвестицій, яка відображає, що у 2011 році обсяг глобальних ПП ТНК повернувся до значення за 2005 – 2007 роки, зі збільшенням до 1,4 – 1,6 трлн. дол. США. Також, за допомогою цього методу, було визначено, що найбільший обсяг відпливу та припливу ПП за остання роки, спостерігається у Південному, Східному та Південно – Східному регіоні Азії.

Отже, враховуючи розглянуті економічні та соціальні фактори нестабільності, на сучасному етапі розвитку, процес залучення інвестицій та умови для ефективної діяльності ТНК в Україні є досить складними. Україна має створювати стратегію, яка має базуватися на сприятливих умовах для залучення інвестицій ТНК та для побудови статусу інвестиційно привабливої країни. При узгодженому врахуванні завдань та мотивацій ТНК з глобальною орієнтацією буде залежати ефективність даної стратегії. Створюючи план залучення ПП ТНК до України необхідно враховувати як національні інтереси України, а, також як позитивні так і негативні наслідки, які можуть принести для неї світові транснаціональні корпорації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. United nations conference on trade and development / World Investment Report/ Transnational Corporations and Export Competitiveness [Електронний ресурс]. Washington 2003. – Режим доступу до журн.: http://archive.unctad.org/ru/docs/tdxiii_report_ru.pdf.
2. Рокоча В. В. Транснаціональні корпорації: [навч. посіб.] / Рокоча В. В., Плотніков О. В., Новицький В. Є. - К.: Таксон, 2001. – 304 с.
3. Якубовський С. О. Транснаціональні корпорації : особливості інвестиційної діяльності : [навч. посіб.] / Якубовський С. О., Козак Ю. Г., Логвинова Л. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 472 с.
4. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка: [навч. посіб.] / Козак Ю.Г. Видання 2-ге перероб. та доп. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 1118 с.
5. Fortune magazin / Annual ranking of the world's largest corporations 2011 / Global 500. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: http://money.cnn.com/magazines/fortune/global500/2011/full_list/
6. Герасимчук В. Г. Міжнародна економіка: [навч. посіб.] / Герасимчук В. Г., Войтко С.В.– К.: Знання, 2009. – 302 с.
7. United nations conference on trade and development / World Investment Report / The Shift Towards Services. Washington, 2011.
8. Оценка бизнес регулирования: совместная публикация Всемирного банка и Международной финансовой корпорации. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://russian.doingbusiness.org/~media/FPDKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/Overview/DB11-Overview-Russian.pdf>
9. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
10. Стратегія економічного та соціального розвитку України на 2004-2015 роки «Шляхом європейської інтеграції» / [авт. кол.: А. С. Гальчинський, В. М. Гаєць та ін.]; Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України. - К: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.

Стаття надійшла до редакції 18.05.2013 р.